

Ivo van Hove slaat eindelijk handen in elkaar met FC Bergman voor ambitieus theaterstuk ‘Freud’

Freudiaanse coöperatie

Van Hove heeft niets dan lof voor FC Bergman. ‘Hun werk is heel poëtisch en eigentijds.’ © JAN VERSWEYVELD

Een van de meest opvallende voorstellingen van het komende theaterseizoen is ongetwijfeld *Freud*. Gevierd regisseur Ivo van Hove slaat voor dat ambitieuze project de handen in elkaar met het al even gevierde collectief FC Bergman. ‘Ik ben ongelooflijk vereerd’, zegt Van Hove.

EWOUDE CEULEMANS

“Het heeft een tijdje geduurd. We zijn al jaren bezig met een mogelijke samenwerking. Maar het was wachten op de juiste omstandigheden.” Theatermaker Ivo van Hove klinkt opgetogen. Eindelijk kan hij de handen in elkaar slaan met FC Bergman, het theatercollectief van Stef Aerts, Marie Vinck, Joé Agemans en Thomas Verstraeten. Zowel Van Hove, artistiek leider bij Internationaal Theater Amsterdam (ITA) en gerenommeerd regisseur in binnen- en buitenland, als de Bergmannen, die vorig jaar hoge ogen wierpen met de marathon *JR* en de opera *Les pêcheurs de perles*, hadden voldoende ruimte in hun agenda. En met *Freud*, een coproductie tussen ITA en het Antwerpse Toneelhuis, hadden ze ook het geschikte materiaal gevonden.

De Franse schrijver-filosoof Jean-Paul Sartre schreef in de vroege jaren 60, in opdracht van filmregisseur John Huston, een filmscenario over Sig-

mund Freud, grondlegger van de psychoanalyse. Maar dat scenario was zó omvangrijk - de film zou maar liefst zeven uur duren - dat Huston er niets van moest weten. Sartre liet zijn naam van de credits halen, en zijn oorspronkelijke scenario bleef onaangeroerd. Tot nu.

“Dit is een echte wereldpremière”, legt Van Hove uit. “De tekst van Sartre heeft, behalve in gepubliceerde vorm, nog nooit het daglicht gezien. Dat mocht ook niet: de rechten waren nooit vrij. Ik heb een tiental jaar geleden al geprobeerd om die rechten te verkrijgen, zonder succes. Maar sindsdien heb ik vaak in Frankrijk gewerkt, en enkele keren met de Comédie Française gewerkt, waardoor de Fransen mij iets beter kennen. Zo is het contact met de rechtheouders versoepeld, en hebben ze aan ons de rechten vrijgegeven. Dat is dus heel bijzonder. We gaan een kindje op de wereld zetten dat nog nooit op de wereld is gekomen. We maken echt iets nieuws.”

Hij vergelijkt het met *JR*, waarvoor FC Bergman als eerste het megalomane boek van William Gaddis bewerkte, en *Een klein leven*, Van Hoves bewerking van het boek van Hanya Yanagihara. “Dat is een hele uitdaging, want je hebt geen enkel vergelijkingsmateriaal. *Freud* is nog nooit gespeeld.”

Een voorstelling van zeven uur wordt het evenwel niet. “Dat de film zo lang zou duren, is een mythe. Het is een lange tekst, maar dat komt vooral

door de hoeveelheid regieaanwijzingen. Als je alleen de dialogen gebruikt, is de tekst al een heel stuk korter. En we korten het hier en daar een beetje in. Maar dat zijn chirurgische ingrepen.”

De tekstbewerking is in handen van Stef Aerts, Marie Vinck en Thomas Verstraeten: Aerts, Vinck en voormalig Bergman-lid Matteo Simoni staan ook op de scène. “Ik ken hen al heel lang, van bij de opleiding Dora Van der Groen, toen ik nog betrokken was bij de artistieke leiding”, zegt Van Hove. “Ik heb hen gezien op de eerste dag dat ze zijn binnengekomen, bij hun ingangsexamen, tot op de laatste dag, bij hun laatste examen. Ik vond hen toen al ontzettend goed. En ik heb tijdens de opleiding kunnen zien hoe ze een groep werden. Bij het begin waren ze dat nog niet: dat is pas tijdens het derde en vierde jaar zo gegroeid.”

Aerts liep vervolgens stage bij Van Hove, in *Rocco en zijn broers*; Vinck speelde mee in *Amsterdam*, Van Hoves langspeelfilm; en Matteo Simoni speelde mee in Van Hoves *Maria Stuart*. “Ik heb met hen een artistieke, maar ook een vriendschappelijke band.”

Een samenwerking leek dus vanzelfsprekend. Temeer omdat hun theatertaal ook dicht bij die van Van Hove ligt. “Jan (*Versweyveld*, *Van Hoves partner en scenograaf*, *EWC*) en ik zijn destijds, in de jaren 80, begonnen met locatietheater te maken: grootschalige voorstellingen in de Antwerpse dokken. Wij waren niet bang van grootschaligheid. En we waren echte ondernemers. Die spirit zie je ook bij de Bergmannen. *JR* bijvoorbeeld: het is niet vanzelfsprekend om dat boek ter hand te nemen en naar het toneel te brengen. Je kunt het jezelf gemakkelijker maken. Maar FC Bergman gaat er helemaal voor. Dat doen Jan en ik ook nog altijd. Op dat vlak zijn we nog erg jong van ziel, en even wild als vroeger.”

Het is een leerrijke samenwerking, zegt Van Hove, zelfs voor iemand die al veertig jaar meedraait. “Hun esthetische aanpak bevalt mij enorm. Ik vind het enorm inspirerend om naar hun voorstellingen te gaan kijken. Je weet nooit wat er zal gebeuren als je binnenkomt.” De woordeloze voorstelling *Het land Nod* bracht hem danig onder de indruk. “Dat is gewoon fantastisch. Je moet heel veel durf hebben om een volledige wereld op te roepen zonder tekst te gebruiken. Hun werk is heel poëtisch, en heel eigentijds. Het zijn voorstellingen die je niet elke dag te zien krijgt. Wat ze doen, is heel verfrissend. Ik zie hun werk, en ik denk: wauw, dat dit kan op het toneel!”

In augustus beginnen de repetities van *Freud*, op 22 september is de première in Amsterdam. “Ik heb er alle vertrouwen in. Ik heb al met hen gewerkt, ik ken hen al als acteurs. Ik ben ongelooflijk vereerd dat zij dit willen doen, dat ze hebben aangegeven dat ze graag nog eens onder mijn regie zouden spelen. Ik denk dat we elkaar alleen nog maar tot nog grotere hoogten kunnen stuwten.”

Première op 22 september in Internationaal Theater Amsterdam. Van 20 tot 30 november in Toneelhuis, Antwerpen.

‘We gaan een kindje op de wereld zetten dat nog nooit op de wereld is gekomen’

IVO VAN HOVE
THEATERREGISSEUR